

Türk Yazılı Basınında Suriyeli Sığınmacılar İle Halk Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Mustafa Karataş*

Öz

Suriye’de yaşanan iç karışıklıklar dolayısı ile can güvenliği vb. durumlardan dolayı yerleşim yerlerinden ayrılmaya zorlanan ya da ayrılmak zorunda kalan Suriyeli sığınmacıların Türkiye’ye kitlesel akın şeklinde göç ettikleri bilinmektedir. Ülke genelinde ikamet eden Suriyeli sığınmacılara, ilk olarak ‘misafir’ gözü ile bakılması, ancak çeşitli illerde sığınmacıların kalış sürelerinin uzaması, kaldıkları yerlerdeki sosyal ve kültürel yapıyı etkilemeleri, günlük yaşam aktivitelerini etkileyecek tutumda bulunmalarından dolayı ülke genelinde (özellikle sınır illerinde) vatandaşların sığınmacılarla sorun yaşadığı ve halkın çeşitli şekillerde tepkilerini açığa vurduğu yazılı basına yansımaktadır. Bu bakımdan Suriyeli sığınmacılarla ilgili basında çıkan haberlerin incelenmesi, yerli halk ile çatışma ya da destek unsurları bakımından yansıyan olayların değerlendirilmesi çözüm önerileri geliştirilmesi açısından büyük önem arz etmektedir. Bu çalışmada Suriyeli sığınmacılar ile halk arasındaki ilişkilerin yazılı basına yansımaları ile ilgili olarak içerik analizi yapılmış olup halkın verdiği tepkiler, geri gönderme, sosyal problemler, sığınmacıların yaşadıkları şehirlerdeki spesifik olgular, sığınmacıların halkın günlük yaşamına etkileri ve yaşadıkları sorunları ile ilgili konular basında çıkan haberler doğrultusunda analiz edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli, sığınmacı, basın, halk, tepki, ilişki

* Uzman Sosyal Çalışmacı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, e-posta: mustafa.karatas@goc.gov.tr

Examining the Relationship between Turkish Citizens and Syrian Refugees in Turkey's Written Press

Mustafa Karataş*

Abstract

Nowadays it's known that, because of the internal turmoil in Syria, refugees who is forced or left their homeland for life safety, immigrate to Turkey with massive flux. Syrian refugees who stay across the country, firstly was known as "guest". But because of some circumstances such as, prolongation of stay in various counties, effects on community's socially and culturally, negative attitudes on daily life activities (especially in border counties), caused some problems between public and Syrian refugees. Moreover these problems protest by public and placed in national written press. So it is important to examine news about Syrian refugees on national written press, evaluate the events in daily life between public and refugees and develop policies about these problems or events. These study focuses on relationship news between public and Syrian refugees in national written press. Content analysis was used in these study and national written press content analysis consist of reactions of cities, social problems, return systems, specific circumstances or situations that Syrian refugees deal with and daily effects on public and daily life problems.

Keywords: *Syrian, refugee, press, public, reaction, relation*

* Specialist Social Worker, Directorate General of Migration Management, Support Services Department, e-mail: mustafa.karatas@goc.gov.tr

Giriş

Özellikle ülkelerinde yaşanan iç karışıklıklardan sonra, Suriyeli sığınmacılar, komşu ülkelere zorunlu olarak kitlesel şekilde göç etmek zorunda kalmışlardır. Ülkelerindeki güvenlik problemleri dolayısı ile plansız bir şekilde Türkiye'ye gelmek zorunda kalan Suriyeliler için çeşitli çalışmalar yapıldığı bilinmektedir. Bu kapsamda özellikle sınır ya da sınıra yakın illerde Suriyeli sığınmacıların acil ihtiyaçlarının giderilmesi, yerleşmelerinin sağlanması ve temel ihtiyaçlarının giderilmesi için barınma merkezleri kurulmuştur.

Barınma merkezleri her ne kadar Suriyeli sığınmacıların ihtiyaçlarının giderilmesi için kurulsun da serbest olarak illere gitmeyi ve oralarda bir şekilde hayatını idame ettirmeyi düşünen Suriyelileri de görmek mümkün olabilmektedir. Özellikle günlük yaşam rutinlerinde çeşitli şekillerde hayatlarını devam ettirmeye çalışan, park ya da buna benzer alanlarda yaşamaya çalışan Suriyeli sığınmacılar toplum tarafından fark edilebilmektedirler. Bunun yanında eğitim, öğretim kurumlarında öğrenci ya da hastane koridorlarında hasta olarak da görülebilmektedirler.

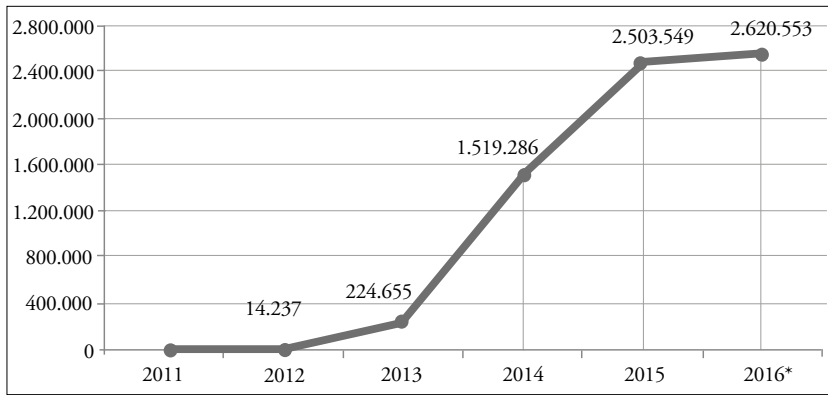
Barınma merkezlerindeki yardımları yetersiz gören ve kalabalık olarak yaşayabilen Suriyeli sığınmacılar, iş bulma ya da iş kurma ümidi ile ülke içinde istihdam olasılıklarının yüksek olduğu illere gidebilmektedirler. Bunun yanında sınır ülke olması sebebi ile Türkiye'de akrabası bulunan Suriyeli sığınmacıların geçici olarak yakınlarının yanına gittiği de göz önüne alınabilir. Göç olgusunda önemli olan noktalardan birisi de yakın ilişkileri olan kişilerin desteği ve aynı uyruktan gelen yabancıların birbiriyle dayanışmasıdır. Özellikle internet üzerinden bilgi platformları ve sosyal medyada bilgi paylaşım sayfalarını kullanarak yabancıların birbirleriyle iletişimde olduklarını görmek mümkündür.

Khawaja, Nigar, White, Katherine, Schweitzer, Greenslade ve Jaimi (2008) Avustralya, Brisbane'de yaşayan 'Sudanlı Sığınmacıların Yaşadıkları Zorluklar ve Başa Çıkma Stratejileri' başlıklı çalışmada göç sonrası süreçte arkadaşlarıyla, aileleriyle ve toplulukları ile yaşamaya devam ettiklerini ve onları sosyal destek kaynağı olarak gördüklerini

tespit etmişlerdir. Taylor'a (2006) göre özellikle ilk giden sığınmacılar eve sadece para yollamazlar. Ayrıca gittikleri yer ile ilgili bilgi de yollarlar. Nerede iş aranacağı, insan kaçakçılarının hangi işleri bulabileceği, ücret beklentisi, göç ücretlerinin ve risklerinin nasıl üstesinden gelineceği konusunda bilgiler verilir. Daha önce göç eden kişiler, yeni göçmenler için yolda destek yaratırlar ve onlara göç ücretleri konusunda ve risklere karşı koruma sağlayabilirler. Bu bağlamda göç dalgası olan ülkelerde sığınmacıların daha önce ülkeye gelen tanıdıklarının ya da aynı kaderi paylaştıkları ortak kültüre sahip kişilerin arasında kendi hayatlarını kurana kadar kaldıklarını söylemek mümkündür. Bu durum beraberinde tek hanede birden fazla aile olabileceğini ve aynı bir kültüre ait topluluklar meydana gelebileceğini gösterebilmektedir.

Başbakanlık Afet ve Acil Durum Başkanlığının (AFAD) 01.03.2015 tarihinde yaptığı resmî açıklamada 1.858.000 Suriyelinin kayıt altına alındığı düşünüldüğünde, Türkiye'de kayda değer Suriyeli popülasyonun varlığından söz edilebilir. Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların sayılarındaki değişim Demir'e (2015) göre Aralık 2011 ile Mart 2015 tarihleri arasında kayda değer değişikliğe uğramıştır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü verilerine göre Suriyeli sığınmacıların sayılarındaki değişiklikler grafiği aşağıda verilmiştir.

Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler

*05.02.2016 tarihi itibarıyla

Kaynak: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Göç İstatistikleri

AFAD ve Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komiserliği (BMMYK) verilerinden derlenen bilgiler incelendiğinde Aralık 2012 ile Mart 2015 yılları arasında ciddi bir artışın meydana geldiğini söylemek mümkündür. Özellikle bu dönemlerde çatışmaların artması, ülke geneline yaygınlaşması oranının artmasına neden olduğu değerlendirilmektedir. Belirtilen tarihler arasında 1.687.088 Suriyeli sığınmacının ülkeye girdiği dikkate alınırsa bu dönemlerdeki sosyal olguların ve değişimlerin incelenmesi gerektiği dikkate alınmalıdır.

Yukarıda belirtilen nedenlerden dolayı Türkiye'ye gelerek illere dağılan Suriyelilerin, bu illerdeki popülasyonlarının da etkisi olduğunu söylemek mümkündür. Her ne kadar Suriyeli sığınmacılar için barınma merkezleri kurulsa da genel olarak barınma merkezlerinin tercih edilmeyerek illere dağıldıkları daha önce dile getirilmişti. Ortadoğu Stratejik Araştırma Merkezinin (ORSAM) 'Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri' (Ocak, 2015) başlıklı raporunda Suriyeli sığınmacıların % 85' inin kamp dışında yaşadığı tespit edilmiştir.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiseri Antonio Gutierrez, 12 Mart 2015 tarihinde yaptığı açıklamada Türkiye'nin dünyada en çok sığınma başvurusu sahibi yabancı barındıran ülke haline geldiğini ifade etmiştir (Demir,2015).1 Mart 2015 tarihi itibarı ile AFAD tarafından açıklanan Türkiye'deki Suriyeli sayısı 1.858.000'dir. Suriyeli sığınmacıların sadece 12,3'ü (229.000) kamplarda kalmaktadır. Geriye kalanlar ise bazı illerde yoğunlukta olmak üzere (örneğin Şanlıurfa'da 467.000, İstanbul'da 330.000, Gaziantep'te 253.000 gibi) neredeyse Türkiye'nin her tarafına dağılmıştır (Demir,2015).

Göç olgusunun fazla olması ve Türkiye'de çeşitli statülerle ikamet etmekte olan yabancıların sayısında artış olması dolayısı ile mevzuat değişikliği de kaçınılmaz olmuştur. Yabancıların Türkiye'ye girişleri, Türkiye'de kalışları ve Türkiye'den çıkışları ile Türkiye'den koruma talep eden yabancılara sağlanacak korumanın kapsamı ve uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar ile İçişleri Bakanlığına bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarının düzenlendiği 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK)

4 Nisan 2013 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilmiştir.

Türkiye'ye gelen Suriyeli sığınmacıların Kanunun 'Uluslararası Koruma' bölümünde, geçici koruma kapsamında değerlendirilmesi, uluslararası korumanın ayrıntılı incelemesini gerektirir. Uluslararası koruma bir göç olayı olmamakla birlikte, taşıdığı özel nedenlerden dolayı diğer göç hareketlerinden ayrı olarak ele alınan bir insan hareketliliğidir. Sosyal ve siyasal olguların etkisi ile ortaya çıkan ve dini, ahlaki, sosyal, ekonomik ve insani boyutu olan uluslararası konsepti, geçmiş dönemlerde olduğu gibi bugün de dünya ve insanlık için önemini korumaktadır. Bu önemin sonucu olarak uluslararası koruma alanı temel uluslararası insan hakları belgelerinde kendine yer edinmiştir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2013).

Uluslararası Koruma kapsamında koruma statüleri düzenlenmiştir. Bunlar 'mülteci', 'şartlı mülteci', 'ikincil koruma' ve 'geçici koruma'dır.

Geçici koruma ile ilgili olarak ilk düzenleme YUKK'un 91. maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddede "Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilir." hükmü yer almaktadır. Suriyeli sığınmacıların statüleri bu kapsamda düzenlenmiştir. Ayrıca geçici koruma kapsamında değerlendirilen Suriyeli sığınmacılar için YUKK'ta belirtilen hüküm kapsamında 'Geçici Koruma Yönetmeliği' 13.10.2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu Yönetmelik kapsamında sağlık, eğitim, iş piyasasına erişim, sosyal yardım ve hizmetler, tercümanlık ve gümrük hizmetleri düzenlenmiştir.

Şanlıurfa, Gaziantep, Hatay ve İstanbul illerinde yoğunluklar olduğu bilinmektedir. Özellikle Şanlıurfa ilinin sınır olması ve Mürşitpınar, Akçakale ve Ceylanpınar sınır kapılarının olması Suriyeli sığınmacıların bu ilde yoğun olmasına neden olmaktadır. Ayrıca sınır ötesindeki yerleşim birimlerinin kontrolünün hangi güçlerin elinde olduğu da o ildeki yoğunluğa direkt etki edebilmektedir. Şanlıurfa ili-

nin komşusu olan Gaziantep'te ise iş olanaklarının fazla olması nedeniyle yoğun bir Suriyeli nüfusun olduğunu söylemek mümkündür.

Suriyeli sığınmacıların, yukarıda belirtilen ya da başka nedenlerden dolayı ülke genelindeki illere dağılımları ve kalış zamanlarının artması çeşitli sosyal değişiklikleri de beraberinde getirmiştir. Suriyeli sığınmacıların farklı kültür yapısında olmalarından kaynaklanan uyum sorunları ile kaçak işçi olarak ya da düşük ücret ile çalışmaları dolayısıyla iş piyasasında da düşük ücret, iş kalitesinin düşmesi ve işsizlik gibi sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Bu ve buna benzer birçok sebep dolayısıyla yerel halk ve Suriyeli sığınmacılar arasında çeşitli çatışmalar, günlük hayatı etkileyen sorunlar yaşanabilmektedir. Özellikle bazı durumlarda yerel halkın mahalleli olarak bir araya gelmesi ve çeşitli şekillerde tepki göstermeleri, aynı zamanda sosyal medya üzerinden örgütlenerek çeşitli gösteriler yaptıkları basına yansımaktadır. Ülkenin bazı noktalarında özellikle, sınır noktalarında yaşanan gerginliklerin ve olayların yazılı basına yansımaları görülebilmekte ve basın haberleri ülke genelinde yaşayan vatandaşların, Suriyeli sığınmacılar ile ilgili genel bir düşünce yapısına sahip olmasına neden olabilmektedir. Bu bağlamda genel ve yerel yazılı basında Suriyeli sığınmacılar ile halk arasındaki iletişime ilişkin haberlerin incelenmesi büyük önem arz etmektedir.

Yazılı basının toplumla iletişimde çok önemli yerinin olması yanında gelişen teknoloji ile birlikte internet kullanımı hayatın önemli bir bölümünü oluşturmaya başlamıştır. Bilginin internet kullanımı ile küreselleşmesi sosyal medya olgusunu da beraberinde getirmiştir.

Bu araştırmada Suriyeli sığınmacıların halk ile olan ilişkilerine dair basına yansıyan haberlerin analizi yapılmaya çalışılmıştır. Ulusal ve yerel basının yaşanan gelişmeleri aktardığı düşünüldüğünde gündem haberlerinde Suriyeli sığınmacılar ile yaşanan deneyimlerin ve halkın bunlara verdiği tepkilerin basına yansımalarının analiz edilmesi önemli bir husustur.

Araştırma

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ülkelerindeki karışıklık nedeniyle Türkiye'ye sığınmak zorunda kalan Suriyeli yabancıların kaldıkları illerde yerli halk ile iletişimlerinin basın haberlerine yansıyan boyutlarının incelenerek sorun alanlarına ilişkin neden-sonuç ilişkisi içerisinde çözüm önerileri geliştirmektir.

Araştırmanın Önemi

Türkiye, 2011 yılından bu yana Cumhuriyet tarihinin en büyük göç dalgasıyla karşı karşıya kalmıştır. Ülkelerindeki savaş, çatışmalar ve güvensiz ortamdan kaçarak Türkiye'ye sığınan Suriyeli sığınmacılar özellikle sınır illere daha sonra da ülke genelindeki illere dağılmışlardır.

Suriyelilerin çeşitli şekillerde ikamet ettikleri illerde yerli halkla iletişimleri olumlu ya da olumsuz olarak basına yansiyabilmektedir. Görsel ve yazılı basında çıkan haberler bu durum ile ilgili bazı tespitlere yardımcı olabileceği gibi gazetenin tirajına göre halk üzerinde genel bir izlenim bırakma ve olası tepki büyümelerine ya da başka olgulara neden olabilmektedir. Bu bağlamda Suriyelilerle, yerel halk arasındaki iletişimin yazılı basına yansıyan kısımlarının analiz edilerek problemlerin ana kaynağının tespiti ve bunlara çözüm önerileri getirilebilmesi için araştırmanın kapsamlı olarak gerçekleştirilmesinin önemi büyüktür.

Araştırmanın Kapsamı

Araştırmanın kapsamı, özellikle daha öncede belirtildiği gibi, Suriyeli sığınmacıların 2014 ve 2015 yıllarında daha fazla Türkiye'ye geldikleri dikkate alınarak, bu dönemde yazılı ya da görsel basına yansıyan, konusu itibarı ile Suriyeli sığınmacılar ile halk arasındaki iletişimi (gerginlik, öfke vb.) içeren haberlerdir. 2014 ve 2015 yıllarında ulusal ve

yerel basına bu konu ile ilgili yansıyan haberler araştırma kapsamına alınmıştır.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın yöntemi, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesidir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Araştırmada, basında Suriyeli sığınmacılar ile Türk halkı arasındaki iletişimin hangi konularla gündeme geldiğine yönelik haberler, nitel metin analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmada içerik çözümlemesi ve metin analizi bir arada kullanılmıştır.

Söz konusu haberlere ulaşım ile ilgili olarak bir medya takip ajansı ile anlaşılmış olup, 2014-2015 yıllarına ait Suriyeli sığınmacılar ve halk arasındaki iletişim ile ilgili haberlerin derlenmesi istenilmiştir.

İçerik analizi yöntemiyle Suriyeli sığınmacılar ile Türk halkı arasındaki ilişkinin sunulduğu haberler, kategorilere ayrılmıştır. 2014-2015 yılları arasındaki haberler taranarak belirli kategoriler altında toplanmıştır. Ardından taranan gazetelerde yer alan haberler arasından, analiz kategorilerini temsil ettiği düşünülen haber metinlerine nitel içerik analizi uygulanmıştır.

Verilerin Analizi ve Yorumu

Söz konusu haberlerin taranmasıyla ilgili olarak 'Maxqda 11' programı kullanılmıştır. Bu yazılım kullanılmadan önce medya takip ajansının derlemiş olduğu haberler incelenmiş, kod belirleme çalışmaları yapılmıştır. 2014- 2015 yıllarında çıkan haberlerin ön incelemesi yapılmış, toplamda 47 adet haberde iletişim ile ilgili spesifik bulgulara rastlanmıştır. Bu haberlerin 40 adedi 2014 yılına, 7 adedi ise 2015 yılına aittir. Tarama yapıldığı sırada kodların ve alt kodların belirlenmesinde şekil sistemi oluşturulmuştur. Ana kodlar oluşturulurken bu kodlara ait olan alt kodlar belirlenerek kümeler oluşturulmuştur. Bunun sonucunda, 'teпки', 'geri gönderme', 'sosyal problemler', 'şehirler', 'günlük yaşama

etkiler’ ve ‘Suriyelilerle yaşanan sorunlar” ana kodları oluşturulmuştur. 6 ana kod ve 37 alt kod araştırmada kullanılmış olup toplamda 43 kod işlenmiştir. Bu kodların genel taramada 341 defa kullanıldığı tespit edilmiştir. Kodlara göre kullanım tablosu aşağıda verilmiştir. Bazı kodların sürekli yan yana kullanıldığı ve bu kodlar arasında da ilişki olduğu belirlenmiştir. Kodlamalar kullanılırken isimlendirme yapılmış ve isimlendirilen kodlarla ilişkili belirtmelerin yanında o koda ait kısaltmalar koyulmuştur. Örneğin “*Nefretin korkutucu boyutlara ulaşmasından çekiniliyor.*” ifadesinde ‘nefret’ ve ‘korku’ temaları kullanılmıştır. Genele bakıldığında bu iki temanın sık kullanıldığı anlaşılmıştır. Kısaltma listesi de kod kullanım ve tekrar tablosunda belirtilmiştir.

Görsel ve yazılı medyada analiz edilen basın kaynakları ve haber dağılımları aşağıda verilmiştir.

Tablo 1. Haber Dağılım Tablosu

Basın Kaynağı	Haber Sayısı	Yüzdeler Dağılım
Sabah	9	%19
Milliyet	10	%21
Zaman	11	%24
Radikal	9	%19
Hürriyet	8	%17
Toplam	47	%100

Tepki

Araştırma çerçevesinde yapılan kodlamalarda, alt kodları ile birlikte en fazla tespit edilen ilişki türünün tepki olduğu belirlenmiştir. Yazılı basında da tepki ifadesinin birebir kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bunun yanında çeşitli davranışlar da tepki kodlaması altına alınmıştır. Bir haber alıntısında “*Antep’te hiç kimse artık Suriyelileri ‘misafir’ olarak görmüyor.*” tepki kodlaması yapılmıştır. Buradan da anlaşılacağı gibi bir süre misafir olarak görünen Suriyeli sığınmacılara halkın

verdiği tepki gözlemlenmektedir. Ayrıca Türk vatandaşlarının Suriyeli sığınmacılara geçici süre ile misafir olarak bakmaları, savaşın başladığı 2011 yılından 2014'ün başına kadar olan süreçte olay yaşanmamasını ya da bu olayların azlığını açıklayabilmektedir.

Tablo 2. Kod Kullanım ve Tekrar Tablosu

KOD	KISALTMA	KULLANIM TEKRARI
Tepki (Main Code)	TEPKİ	11
Mahalle Tepkisi (SubCode)	MT	15
Taşlama (SubCode)	TAŞ	5
Ayaklanma (SubCode)	AYAK	1
Saldırı (SubCode)	SAL	43
Kavga (SubCode)	KAV	14
Protesto (SubCode)	PRO	7
Arabalara Saldırı (SubCode)	AS	13
Sosyal Patlama (SubCode)	SP	5
Slogan Atma (SubCode)	SLO	8
Gösteri (SubCode)	GST	9
Geri Gönderme (Main Code)	TB	1
Suriyelilerin Geri Gönderme Düşünceleri (SubCode)	TBS	3
Halkın Geri Gönderme Düşünceleri (SubCode)	TBP	7
Sosyal Problemler (Main Code)	SPRO	4
Suç (Subcode)	CRM	5
Çocuk Çalıştırma (Sub-SubCode)	CRMCW	2
Fuhuş (Sub-SubCode)	CRMF	7
Hırsızlık (Sub-SubCode)	CRMH	8
Gasp (Sub-SubCode)	CRMG	4
Dilencilik (Sub-SubCode)	CRMD	12
Nefret (SubCode)	HATE	10
Endişe (SubCode)	END	16

KOD	KISALTMA	KULLANIM TEKRARI
Korku (SubCode)	FEAR	4
Düşük İş Gücü (SubCode)	LWP	10
Görsel ve Sosyal Medya (Main Code)	FT	10
Şehirler (Main Code)	-	-
Konya (SubCode)	(42)	2
Adana (SubCode)	(01)	6
İstanbul (SubCode)	34	3
Kahramanmaraş (SubCode)	46	6
Hatay (SubCode)	31	1
Gaziantep (SubCode)	27	27
Günlük Yaşama Etkiler (Main Code)	DLE	12
İllegal Çalışma (SubCode)	İLW	4
Şikayet (SubCode)	COM	4
Kira Artışı (SubCode)	RENT	8
Suriyelilerle Yaşanan Sorunlar (Main Code)	PROBS	9
Dert (SubCode)	DERT	1
Yanlış Davranma (SubCode)	WA	7
Yüksek Sesle Konuşma (SubCode)	VOİCE	5
Kültürel Farklılık (SubCode)	CULT	7
Entegrasyon- Uyum (SubCode)	ENTU	10
TOPLAM KOD		341

Tepki ana kodunun, 11 defa taramada birebir kodlandığı anlaşılmıştır. Tepki kodunun özellikle sosyal medya kodu olan (FT) ile sık kullanıldığına dikkat edilirse, halkın genel olarak tepkisini sosyal medya aracılığıyla ortaya koyduğu ve bu mecra üzerinden örgütlendiği söylenebilir.

Mahalle Tepkisi

Tepki bölümündeki en fazla kodlanan bir diğer husus mahalle tepkisi olarak belirlenmiştir (15 kodlama). Özellikle Türkiye'nin toplumsal yapısında birçok sosyal soruna karşı mahalle tepkisini görmek, bu olguya yazılı basında rastlanılsa bile günlük hayatta da rastlamak mümkündür. Mahalle tepkisi, mahallede ya da yaşam çevresinde mahalle sakinlerine ya da çevreye yönelik zarar verici davranışların oluşması durumunda özellikle mahallede yaşayan genç kuşağın eylemlerde bulunması ya da aile üyelerinin maddi/manevi zarar görebileceği ihtimalini düşünen hane sahiplerinin gösterdiği tepki olarak da tanımlanabilir.

Sığınmacıların bir arada yaşadığı ya da bir evde birden fazla ailenin kaldığını söylemek mümkündür. Özellikle yeni bir ülkede yaşamak bakımından, zorluklarla baş etme mekanizmalarının başında sosyal çevre ve sosyal bağlantılar gelebilmektedir. Khawaja ve diğerlerinin (2008) Sudanlı sığınmacılar üzerinde yaptıkları araştırmada göç sonrası dönemde sosyal bağlantıların kullanılmasının önemli bir faktör olduğu anlaşılmış, sığınmacıların daha önceki deneyimlerinde sosyal bağlantılarını kaybettiklerini söyleseler de kalan arkadaşlarıyla, ailesiyle ve topluluğu ile yaşamaya devam ettiği ve onları sosyal destek kaynağı olarak gördüklerini belirttiklerini tespit etmişlerdir. Buradan anlaşılacağı üzere sığınmacılar göç sonrası dönemde sosyal bağlantılarını kullanarak bir arada yaşama gayretinde ve birbirlerinden sosyal destek olarak yarar görme eğilimindedirler. Dolayısı ile sığınmacıların sığınmacı olarak buldukları ülkelerde bir arada yaşadıkları hatta toplulukların oturması ile çeşitli mahalle kültürlerin oluştuğu da günümüz örneklerinde görülebilir. Örneğin Çin Mahallesi, Chinatown olarak da bilinir, Çin dışındaki şehirlerde bulunan Çin mahallelerine verilen isimdir. Kelime anlamı olarak 'Çin kasabası' anlamına gelir. Özellikle yoğun göç alan New York ve San Francisco gibi şehirlerde büyük Çin mahalleleri bulunur. Genellikle Çin'den yeni gelen göçmenler buralara yerleşirler.

Suriyeli sığınmacıların illerde daha çok merkezi yerlere yakın yerde kaldıkları söylenebilir. Mahalle sakinlerinin haberlerde söyledikleri-

ne göre Suriyeliler merkeze yakın olan, kentsel dönüşüm bekleyen, metruk ve harabe yerlerde yaşamlarını sürdürmektedirler. Bir haber alıntısında yapılan tespitte ise *“Geçtiğimiz kış aylarında mahalleye yerleşmeye başlayan Suriyeliler, kentsel dönüşüm ve kentsel yenileme çalışmaları nedeniyle yıkılmak üzere sahipleri tarafından terk edilmiş metruk binaları mesken tutmuş durumda. Küçük bir kısmı ise gecekondualarda kiracı olarak kalıyor.”* ibaresi geçmektedir.

Bu durumda Suriyeli sığınmacılar ile mahalle sakinleri arasında çeşitli etkileşimler yaşandığı gibi çeşitli nedenlere dayalı gerginliklerin de meydana geldiği söylenebilir. Böyle durumlarda genellikle mahalle toplu olarak tepki gösterebilmektedir. Basında yer alan haberlere bakıldığında özellikle Suriyeli sığınmacılar ile mahalle sakinlerinin çocukları arasındaki anlaşmazlıklar ve bu anlaşmazlıkların fiziki şiddete dönüşmesinin beraberinde ortaya çıkan ebeveynlerin tepkisi görülmektedir. Bununla beraber bu çalışmada sayılan nedenlerden dolayı mahalle tepkisi görmek mümkündür.

Taşlama

Araştırmada vatandaşların Suriyeli sığınmacıların kendilerinin ya da evlerinin taşlandığı tespit edilmiştir. Çeşitli şekillerde tepki veren vatandaşların Suriyeli sığınmacılara ulaşamadıklarında yaşadıkları birimleri ya da kendilerini taşıdıkları haberlerde yer almaktadır. Birçok çalışmada da yabancılara yönelik yabancı cisim fırlatma tepkisi görülebilmektedir.

Yapılan içerik analizinde vatandaşların sadece Suriyeli sığınmacılara değil, onlara yardımcı olan yardım birimlerine de taş fırlattıkları anlaşılmaktadır. Bir haberde *“İtfaiyenin yangına müdahalesine engel olmaya çalışan bir grup mahalleli, caddeyi kapatarak, itfaiye araçlarına taş ve tuğla parçaları attı.”* şeklinde ibareye rastlanılmıştır. Buradan da anlaşılacağı gibi vatandaşlar sadece Suriyelilere değil aynı zamanda onlara yardım eden birimlere de taş fırlatma gibi eylemlerde bulunduğu görülebilmektedir. Taşlama eyleminin, halk tarafından Suriyeli

vatandaşlara yönelik yapılan eylemlerden olduğu, kodlama olarak beş defa kullanıldığı tespit edilmiştir.

Ayaklanma

Ayaklanma kodlamasının araştırmada sadece bir noktada kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu durumda sadece ilk bölümde belirtilen mahalle tepkisi kodu ile kullanılmıştır ve ‘mahalle sakinlerinin ayaklanması’ olarak haber metninde yer almıştır. Ayaklanma kodunun ayrı bir başlık altında değerlendirilmesinin nedeni, söz konusu fiilde meydana geldiği kesin olarak bilinmeyen bir olaya istinaden belli grupların oluşması, eylem yapımları ve beraberinde zarar verme fiillerinin de olmasıdır.

Saldırı

Tepki kodlamasının altında en fazla kodlanan alt kod saldırıdır. Metin incelendiğinde 43 defa kodlandığı ve yazılı basın da genelde bu kelimeyi kullandığı anlaşılmıştır. Özellikle Suriyeli sığınmacılara olan tepkiler sonucu gelişigüzel şekilde şehirde bulunan yabancılara saldırıların olduğu haberlerde yer almaktadır. *“Peki Suriyeli sığınmacıların yaşadıkları mahallelerde, neden bu tür saldırılar (SAL) gerçekleşiyor? Saldırıya gerekçe olarak gösterilen, “hırsızlık” (CRMH) ve “taciz” (WA) gibi iddiaların doğruluk payı var mı yoksa böyle bir algı mı oluşturuluyor?”* alıntısından anlaşılacağı gibi çeşitli asayiş olaylarındaki bozukluklar ve bu oranların artmasını Suriyeli sığınmacılara bağlayan halk saldırıları gerçekleştirilmektedir.

Aynı zamanda Suriyeli sığınmacıların da saldırılarda bulunduğu haberlerde yapılan röportajlarda yer almaktadır. *“Mahalle Muhtarı Arif Akbaş, Suriyelilerin başlarına dert (DERT) olduğunu belirterek ‘Ulus ve Kızılay gibi merkezi yerler yakın olduğu için mahallemizi tercih ediyorlar. Buralardaki kavşaklarda dilencilik (CRMD) yapıyorlar. Metruk binalarda kalıyorlar. Kaçak elektrik ve su kullandıklarına ilişkin duyumlar alıyoruz. Uyarılara da saldırıyorlar.’ (SAL).”* Halk arasındaki uyumsuzluktan dolayı da saldırı fiilinin karşılıklı olduğunu söylemek mümkündür. Bir arada yaşayan Suriyeli sığınmacıların

topluluk psikolojisi gereği kendilerini savunmak için oluşturmuş olabilecekleri baş etme mekanizması olarak da düşünülen bu tutum daha büyük tepkilere de yol açabilir.

Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye gelerek hayata entegre olmaya çalıştıkları ve yaşamlarını sürdürme çabası içinde oldukları bir gerçektir. Bu süre zarfında çalışarak geçimini sağlamaya çalışan Suriyeli yabancılar kendi iş yerlerini de açmaya başlamışlardır. Bunun yanında Suriyeli sığınmacıların buldukları büyük şehirlerde kendi vatandaşlarına yönelik iş yeri açmanın yanında yerli halk da Suriyeli sığınmacılara kolaylık sağlama ve ticareti geliştirme kapsamında tabelalarında Arapça ilanlara yer vermişlerdir. Bu durumlar beraberinde birçok kolaylığı getirirken aynı zamanda sıkıntılara yol açmıştır. Araştırmada yapılan haber incelemelerinde halkın tepki olarak Suriyelilere ait iş yerlerine saldırdıkları ve Arapça ilan yazılı tabelalara zarar verdikleri bildirilmiştir. *“Son olarak İstanbul İkitelli’de Suriyelilerin bir genç kıızı taciz ettiği (WA) iddiaları üzerine bir grup, Suriyelilere ait iş yeri (SAL) ve otomobillere saldırdı (AS).”*

Suriyeli sığınmacılara yapılan saldırı haberlerinin temellerine bakıldığında halk ile Suriyeliler arasında meydana gelen olaylardaki kıvılcımların daha büyük çapta tepkiye ve saldırılara neden olduğu anlaşılmaktadır. Saldırı kodlamasını kavga ve arabalara saldırı kodlarıyla kullanıldığı görülmektedir. Saldırıların şehirde kendi halinde gezen, parklara çadır kuran, iş yeri olan Suriyelilere yönelik olduğu söylenebilir. Saldırıların taşlı, sopalı ve kimi zamanlarda silahlı yapıldığı derlenen haberlerden elde edilen bilgilerdendir. Haberlerden elde edilen bir diğer nokta ise küçük nedenlerden çıkan mahalle içi tartışmalarının halk arasında yaygınlaşarak büyük bir harekete dönüşmesidir. 25.07.2014 tarihli haberde kullanılan *“Suriyeliler ortalığı karıştırdı. Mardin’in Kızıltepe ilçesine yerleşen Suriyeli mülteciler 3 kişiye saldırdı (SAL). Ardından toplanan Kızıltepeli vatandaşlar Suriyelileri linç etmek istedi. Mardin’in Kızıltepe ilçesinde bir grup Suriyeli, vatandaşlara saldırdı.”* ibaresi bu duruma örnek olarak verilecek bir alıntıdır.

Kavga

Kavga kodu metin analizinde 14 defa kullanılmıştır. Burada şehirdeki vatandaşlarla çeşitli şekillerde uyuşamayan Suriyeli sığınmacıların esnaf ve mahalle sakinleri ile kavgalarının meydana geldiği tespit edilmiştir.

Gruplar arası kavgaların olduğu kaydedilirken bununla birlikte Suriyeli sığınmacılarında kendi aralarında şiddetli kavga ettikleri ve bu durumun yaşanan yer itibarı ile son derece rahatsız olduğu basında yer alan haberlerde ve vatandaş röportajlarında görülebilmektedir.

Analizde eyer alan bir yerel gazete haberinde şu ifade geçmektedir: *“Geçen günlerde Suriyeli iki aile arasında kavga yaşandığını hatırlatan Fırat, “Buraya kendisi gibi Suriyelileri getirenler onları ucuz fiyata çalıştırıyor.1-2 ay sonra gözleri açılınca başka yerlere gitmek istiyorlar.”* Buradan da anlaşılacağı gibi daha önceden Türkiye’ye giriş yapan bazı Suriyelilerin kendilerinden sonra gelenleri işçi gibi kullanabildikleri ve daha sonra durumu anlamalarından dolayı gerginlikler yaşanabildiği anlaşılmaktadır.

Protesto

Suriyeli sığınmacılar dolayısı ile yerel halkın tepkilerini çeşitli şekillerde protesto ettiği görsel medyada da yer alan haberler arasındadır. Protesto kodlaması analizde yedi defa kullanılmıştır. Yerli halk genelde buradaki tepkilerini toplu yürüyüşlerle ve slogan atarak gerçekleştirmektedir. Slogan atma başka bir kod olarak araştırmada ele alınmıştır. Ancak genel olarak protesto kodu ile kullanıldığı tespit edilmiştir.

Slogan Atma

Slogan atma, halk tarafından Suriyeli sığınmacılar için tepki amaçlı olarak yapılan bir eylem olarak basına yansımıştır. Halk, özellikle Suriyeli sığınmacıların çok olduğu şehirlerde yürüyüşler düzenlemiş ve slogan eylemi yapmıştır. Genelde slogan eyleminden sonra da ufak çapta saldırıların olduğu haberlere yansımıştır. En çok tepki sloganları şu şekildedir:

- “Suriyelileri istemiyoruz, susma haykır, Suriye’ye hayır!”

- “Suriyelileri istemiyoruz!”
- “Türkiye bizimdir!”
- “Kahramanmaraş’ta Suriyeli İstemiyoruz!”
- “Suriyelileri burada istemiyoruz!”

Arabalara Saldırı

Önceki bölümlerde de halkın iş yerlerine ve arabalara saldırdıkları belirtilmişti. Özellikle son kitle akımı ile Suriyeli sığınmacılara ait birçok araç da sınırdan içeri girmiştir. Sınır bölgelerinde bu araçların birikmesi ve Suriye plakalarının tanınır hale gelmesi halk tarafından bu araçların farkındalığının artmasına neden olmuştur.

Yerli halkın saldırılarda arabalara yönelmesinin nedeni kolay ulaşılabilir olmalarıdır. Haberlerde araçlara çeşitli şekillerde zarar verildiği ve taşlandıği gözlemlenmektedir. Arabalara saldırı kodlaması 13 defa analizde kullanılmıştır. Genellikle yolda park halinde bulunan Suriyeli yabancılara ait araçlara saldırı gerçekleşmekte ve bazı araçların devrildiği haberlerden anlaşılmaktadır.

Gösteri

Sosyal medya üzerinden örgütlenen yerel halk kent bazında yürüyüş yapabilmektedirler. Suriyelilere ait barınma merkezleri olan illerde yerel halkın sloganlar atarak bu yerleşim yerlerine yürüyüş yapmak istedikleri, gösteri yürüyüşü yaparak tepkilerini açığa çıkarmak niyetinde oldukları anlaşılmaktadır.”³ *Temmuzda ‘Kahramanmaraş’ta Suriyeli istemiyoruz’ (SLO) kampanyası başlatan Maraşlılar, özellikle sosyal medya (FT) üzerinden organize olarak, Suriyelilerin yaşadığı çadır kente yürümek istedi (GST).*”

Sosyal Patlama

İnsel’e göre sosyal patlama, insanların isteklerinin gerçekleşmemesinden beslenen durumlardan kaynaklanabileceği gibi, baskıya ya da adaletsizliğe karşı bir başkaldırı nedeniyle de ortaya çıkabilen bir çeşit bilinçsiz öfke nöbeti gibidir. Arzu edilmeyen sonuçlar doğurma riski

taşısa bile, o güne kadarki engellenmişlikleri aşma adına bir dinamığe işaret eder ve toplumsal hayatın göstergesi olarak da okunabilir. Sosyal patlamanın diğer yüzü ise 'içe patlama' olarak yaşanır. Öfkelerini, hak talebini, tepkisini veremeyen ve bastırılmış toplumlarda intiharlar, cinayetler, şiddet, sokaklarda çalışan veya dilenci çocuklarda artış, fuhuşa zorlanma gibi biçimlerde yaşanan içsel çürüme; sosyal patlamanın içe doğru olan formudur. Dışa doğru sosyal patlama tepkinin açığa çıkması ve yeni toplumsal dengeler kurulabilmesi işlevi görebilmekle birlikte içe doğru patlama sönme, büzülme, yerine başka bir şey koymadan yok oluşa sürükleyen bir durum olarak değerlendirilir. Sosyal patlamanın söylemsel kuruluşunda öne çıkarılan göstergeler ise peş peşe yaşanan toplu ve bireysel eylemler olur (Zengin, 2004).

Sosyal patlama kavramı analiz yapılan metinde diğer tepkilere göre az kullanılmasına rağmen, söz konusu süreç içerisinde halk davranışlarını tahmin etme konusundaki en önemli unsurlardan birisidir. Suriyeli sığınmacıların sürekli gündemde oluşu ve sayılarının artışı her geçen gün yeni soruları da beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda burada ki tepkilerin çoğunun sosyal patlama sonucu meydana geldiğini ve daha ileride daha büyük sosyal patlamalar yaşanabileceğini göstermektedir. Bu çalışmada yukarıdaki alıntıya istinaden belirtilen durumların kodlandığına dikkat çekmek gerekmektedir. Öfke, endişe ve benzeri durumların sonucunda tepki olarak sosyal patlama eylemlerinin yaşanabilme olasılığı vardır.

"Kentteki Suriye plakalı araçlara (AS) ve iş yerlerine yönelik saldırıların (SAL) yaşanması, toplu taşıma araçlarında Arapça konuşanlara karşı sözlü tacizler (HATE) bu bölgede bir sosyal patlama (SP) endişesini (END) artırıyor."(04.05.2015) haber alıntısından da anlaşılacağı gibi basında sosyal patlama olgusunun halk içinde ortaya çıkması ile ilgili bir endişe olduğu söz konudur.

Geri Gönderme

Geri gönderme kodlamasının yapılan analizlerde yer aldığı gözlemlenmiştir. Bu içerik analizinde iki çeşit geri gönderme alt kodlaması

yapılmıştır. Bunların birincisi halkın Suriyeli sığınmacıların geri dönüşü ile ilgili düşünceleri, diğeri ise Suriyelilerin geri dönüş için olan düşünceleridir.

Geri gönderme ve geri dönüş benzer deyimler olsa da aslında birbirlerinden farklı durumlardır. Bu kodlamaların içeriğine geçilmeden önce geri gönderme ve geri dönüş tanımlamalarının verilmesinde fayda görülmektedir ki bu durum günümüz mevzuatlarınca da düzenlenmiştir.

Geri gönderme tanımlaması aslında ‘Geri Gönderme Yasası’ olarak literatürde geçmektedir. Türkiye’nin coğrafi kısıtlama ile taraf devlet olduğu Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 Cenevre Sözleşmesi’nin 33. maddesinde “*Hiç bir Taraf Devlet, bir mülteciyi, ırkı dini, tabiiyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatı ya da özgürlüğü tehdit altında olacak ülkelerin sınırlarına, her ne şekilde olursa olsun geri göndermeyecek veya iade etmeyecektir.*” hükmü yer almaktadır.

Ayrıca YUKK’un 4. maddesinde ise Geri Gönderme Yasası düzenlenmiştir: “*Bu Kanun kapsamındaki hiç kimse, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulacağı veya ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatının ve hürriyetinin tehdit altında bulunacağı bir yere gönderilemez.*”

Geri dönüş kavramı ise “Gönüllü Geri Dönüş” olarak kaynaklarda geçmektedir. Ülkelerine kendi istekleri ile geri dönüş yapmak isteyen yabancılara koruma sağlayan devlet tarafından ülkesine ait menşe ülke bilgisi ve durumu anlatılır. Buna istinaden dönüşü kabul eden kişilerin koruması sonlandırılarak geri dönüşü sağlanmaktadır. YUKK’un 87. maddesinde ise “Gönüllü Geri Dönüş Desteği” düzenlenmiştir: (1) *Başvuru sahibi ve uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerden, gönüllü olarak geri dönmek isteyenlere, aynı ve nakdi destek sağlanabilir.* (2) *Genel Müdürlük (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü), gönüllü geri dönüş çalışmalarını, uluslararası kuruluşlar, kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği içerisinde yapabilir.*”

Suriyeliler Açısından Geri Gönderme ve Geri Dönüş

Ülkelerinde meydana gelen karışıklıklar nedeniyle Türkiye'ye gelen Suriyeli sığınmacıların, geldikleri bölgelerde durumun normalleşme göstermesini haber almaları üzerine ülkelerine geri dönüşleri mümkün olmakta olup bu durum hem basına hem de resmi açıklamalara yansımış ve geri dönüş yapan sığınmacıların olduğu doğrulanmıştır. Bu durum analiz edilen metinlerde de belirtilmiştir. Özellikle gazete haberlerinde yer alan haberlere göre geçici barınma merkezlerinde yaşayan Suriyelilerin yüzde seksen ya da seksen beşinin ülkelerine geri dönmek istediklerini söyledikleri belirtilmiştir.

Halkın Geri Gönderme Düşünceleri

Suriyeli sığınmacılar hakkında görüş bildiren ve gazete haberlerine yansıyan bir diğer husus da halkın Suriyeli sığınmacıların geri dönmesi gerektiği yönündeki düşünceleridir. Suriyeli sığınmacıların yanlış davranışlarından kaynaklanan sebeplerden dolayı yerel halkın sığınmacıların ülkelerine geri dönmeleri gerektiğini düşüncesi haberlerde yansıtılmaktadır. Bunun yanında ülkelerini bırakarak gelen sığınmacıların, canları pahasına topraklarını savunması gerektiği, savaşmaları için topraklarında kalmaları gerektiği, bunun Türkiye'ye giriş için bir fırsat olarak görüldüğü vatandaşların düşüncesi olarak haberlerde dile getirmektedirler.

Araştırmanın bu bölümünde özellikle yanlış davranış kodları ile geri gönderme düşüncelerinin birlikte kullanıldığı görülmüştür. Bir haberde buna örnek olarak "*Suriyeli erkekler hiç kız görmemiş gibi bakıyorlar. (WA) Ne edep var ne haysiyet. Kimseden korkmuyorlar, çekinmiyorlar (PROBS). Hepsinin gitmesi lazım (TBP).*" ibareleri kullanılmıştır.

Genel analize bakıldığında kültür farkı, yanlış davranışlar ve meydana getirdikleri sosyal problemler dolayısı ile geri gönderilmeleri ya da geri gitmeleri yönünde düşünceler olduğu tespit edilmiştir.

Sosyal Problemler

Bu bölümde Suriyeli sığınmacılar hakkında basında çıkan sosyal problemler tespit edilmeye çalışılmıştır. Burada sosyal problemler kodla-

masının altında suç, nefret, korku, endişe, sosyal medya ve düşük iş gücü olmak üzere altı alt kod oluşturulmuştur.

Suç

Suriyeli sığınmacılar tarafından işlenen ve basına yansıyan suç çeşitleri bu bölümde ele alınmış olup, ‘çocuk çalıştırma’, ‘fuhuş’, ‘hırsızlık’, ‘gasp’ ve ‘dilencilik’ alt kodları oluşturulmuştur.

Çocuk Çalıştırma

Suriyeli sığınmacıların gelmesi ile birlikte, yapılan haber analizlerinde çalışan çocuk olgusunun sayısında artış gözlemlendiği vurgulanmıştır. Özellikle geçim kaynakları arayan sığınmacı ailelerin bütün bireylerinin geçim sağlamaya yardım ettiği söylenebilir. Dilencilikle birlikte sık kullanılan çocuk çalıştırma kodlaması ayrıca çeşitli iş kollarında da Suriyeli sığınmacı çocukların kayıtsız çalışmaları ile ilgili analizde tespit edilmiştir.

Çocuk işçiliği problemi büyük oranda ülkelerin içinde bulunduğu yapısal sorunlardan kaynaklanmaktadır. Çocukların çalışma yaşamında var olmalarının en temel nedenlerinden biri yoksulluktur. Aileler gelir düzeyleri düşük olduğu için çocuğun kazandığı paraya ihtiyaç duyar. Sanayileşme sürecini tamamlayamamış, nüfus artışı yüksek, dolayısıyla nüfus yapısı genç olan ülkelerde ailelerin eğitime yaklaşımı çoğunlukla fakirliğin zorlayıcı baskısı altındadır (Avşar,2012). Bu bağlamda, Türkiye’de bulunan Suriyeli sığınmacıların yaşadığı yoksulluk olgusunun aile bireylerini çalışma yaşamına yönlendirdiği ve çocukların dilencilikle birlikte değişik alanlarda çalıştırıldığı söylenebilir.

Fuhuş

En genel tanımıyla, “*istek dışı maddi kazanç sağlamak amacıyla cinsel ilişkide bulunma*” anlamına gelen fuhuş günümüz toplumlarında kaotik bir noktaya ulaşmıştır. Kadınlara yönelik şiddet ve ayrımcılığın yoğun yaşandığı fuhuşun yaygınlaşmasında; olumsuz ekonomik koşullar, aile patolojileri, din anlayışı ve töreler, kadın-erkek eşitsizliği, e-

ğitimsizlik, her türlü malın satışını çıplak kadınla özdeşleştiren reklam dünyası etkili olmuştur (Özerdoğan vd., 2010).

Özellikle bu durumun vatandaşlar arasında huzursuzluk yaratan bir olumsuzluk olarak haberlere yansıdığı ve yine haberlerde sunulan şekliyle sınır illerinde fuhuş olaylarının arttığı gözlemlenmiştir. Yapılan haber analizlerinde bazı illerde hem fuhuş olaylarının arttığı hem de fuhuş mekânlarının fazlaştığı belirtilmektedir.

Hırsızlık

Hırsızlık suçu, Suriyeliler tarafından işlendiği öne sürülen bir diğer olgudur. Analizi yapılan haberlere yansıyan bir araştırmada aşağıdaki sonuçlar yansımıştır:

“Prof. Dr. Adnan Gümüştün Felsefe Grubu Öğretmenliği Araştırma ve Yöntem Dersindeki 31 öğrenci ile birlikte geçtiğimiz Mayıs ayında Adana'nın dört merkez ilçesinde 15 yaş ve üstü, değişik eğitim ve meslek gruplarından 210'u erkek 200'ü kadın 410 kişiyle gerçekleştirdiği “Halkın Suriyelilere, Suriye'ye Müdahaleye ve Suriye'den Gelenlere Yönelik Algı ve Bakışı” isimli araştırma Adana'nın mülteci sorunuyla ilgili çarpıcı gerçeklerini ortaya koyuyor.

Kentin huzurunun bozulduğunu düşünenlerin oranı ise yüzde 45, 7. (DLE) Suriyeliler kente geldikten sonra asayiş olaylarının da arttığı kanaati oldukça yaygın. Araştırmaya katılanların yüzde 44,2'i gasp (CRMG) ve hırsızlık (CRMH) olaylarının arttığını düşünüyor. Adanalıların yüzde 43,14'ü de Suriyelilerin Adana'ya zarar verdiklerini düşünüyor.”

Halk ve Suriyeli sığınmacılar arasındaki gerginliklerin altında yatan nedenlerden birisinin de hırsızlık olduğu basın haberlerine yansıyan diğer bir noktadır.

Gasp

Gasp olaylarının artışı da halkı tedirgin eden bir diğer olgu olarak haberlere yansımıştır. Genelde bulgularda hırsızlık ve gasp kodlamalarının yan yana kullanıldığı ve haberlerde birlikte olduğu dikkat çekmiş-

tir. Suriyeli sığınmacıların gasp olaylarına karıştıkları haber analizden anlaşılmaktadır.

Dilencilik

Suç kodlaması altında en fazla görülen olgu dilencilik olarak tespit edilmiştir. Günümüz rutinlerinde trafik ışıklarında, kaldırımlarda ya da yaya olarak dilencilik yapan Suriyeli sığınmacıları görmek mümkündür. Özellikle çocuk çalıştırmaya paralel olarak dilencilik vakalarının arttığı da yapılan haberler arasında yer almaktadır.

Haberlerde yapılan analizlere göre Suriyeli sığınmacıların yaşadıkları yerleşim yerlerinin merkez caddelerinde ya da trafik kavşaklarında dilendikleri ön plana çıkmaktadır. İzmir halkı ile yapılan araştırmalar sonucunda basın haberlerine şu şekilde sonuçlar yansımıştır: *“Yaşadıkları semtlerin işlek caddelerinde dilenmeye (CRMD) başlayan mülteciler, İzmirliyle zor anlar yaşıyor. Özellikle ucuz olduğu için bazı semtlerde yaşamayı tercih eden Suriyelilerin, bu yola başvurmaları İzmirliyle hem üzüyor hem de şikâyetleri (COM) beraberinde getiriyor.”*

En fazla suç unsuru olarak dilencilik olgusuna rastlanması ve çocukların bu işlerde çalıştırılması eğitim seviyesindeki düşüklüğe ve niteliksiz iş gücüne bağlanabilir.

Nefret

Ülkelerindeki karışıklıklardan sonra Türkiye'ye gelen Suriyeli sığınmacıların sebep oldukları düşünülen sosyal sorunların ortaya çıkması ve bunların önlenememesi kaynaklı nedenler temelinde haberlerde Suriyeli sığınmacılara yönelik nefret duyulduğu ifade edilmiştir. Yapılan analizde işsizliğin artması, kiraların çeşitli illerde yükselişi, barınma sorununun yarattığı olumsuzluklar halk tarafından Suriyeli sığınmacılara mal edilmekte ve bu durumda beraberinde gerginlikleri meydana getirebilmektedir.

Sadece nefret duygusu ile kalmamakla beraber bazı kaynaklarda nefret söyleminin de olduğunu söylemek mümkündür. Özellikle hem

sosyal medyada hem de gösteri, yürüyüş ve eylemlerde nefret söylemlerini duymak mümkün olabilmektedir.

Nefret söylemi, gerek geleneksel medyada gerekse yeni medyada farklı biçimlerde ortaya çıkabilmektedir; ötekileştirilen bir gruba, grup kimlikleri nedeniyle yönlendirilmiş direkt nefret ya da meydana gelen ve bazı durumlarda suç unsuru taşıyan bir fiilin sahibinin grup kimliğine yapılan gereksiz vurgudur. Ötekileştirilen bir gruba, grup kimliği nedeniyle direkt yönlendirilmiş direkt nefrette toplumsal yargılar egemendir; medya aracılığıyla yeniden ve yeniden üretilirler(-Vardal, 2015).

Endişe

Bu çalışmadaki endişe olgusu birçok kodla bir arada kullanılmıştır. Bunlara örnek olarak sosyal patlama, tepki, çözüm politikalarının gecikmesi, günlük yaşam aktivitelerinin kısıtlanması, suça karışma oranlarının artması, sosyal problemlerin meydana gelmesi ve uygunsuz davranışlar verilebilir.

Haberlerin genelinde Suriyeli sığınmacılar ile halk arasındaki gerginliğin artmasından endişe edildiği belirtilmektedir. Özellikle çalışma hayatına dâhil olan Suriyeli sığınmacılar ile esnaflar arasında çeşitli çatışmaların giderek büyümesinden endişe edilmektedir.

Haberlerde bazı illerde Suriyeli sayısının artmasından da endişe duyulduğu tespit edilmiştir. 14.07.2014 tarihli bir haberde şu şekilde tespitte bulunulmuştur: *“İzmir’in meydan, cadde ve sokaklarında, kalabalık Suriyeli aileleri görmek mümkün. İzmirliiler bu sayının her gün artmasından endişe (END) duyuyor. Şehrin Avrupa’ya geçişte, bazıları faciayla sonuçlanan umut yolculuğuna basamak yapılmasının önlenmesini isteyen vatandaşlar, bu durumun yakında sosyal problemlere (SP) (SPRO) de yol açacağından endişeli (END).”*

17.11.2014 tarihli bir başka haberde ise Suriyeli sığınmacılara dair toplumsal kabullenme ve endişe şu şekilde dile getirilmiştir: *“Aldık, kabul ettik endişeliyiz! (END) Türkiye’de yaşayan Suriyelilerle ilgili bir*

araştırma, Türk toplumunun endişelerini açığa vuruyor. Halkın yüzde 50'si Suriyeli komşu istemezken, yüzde 30'u savaş devam ediyor olsa bile artık ülkelerine dönmeleri gerektiği görüşünde (TBP). (Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum Araştırması)”

Korku

Analizi yapılan haberlerde Suriyeli sığınmacıların halk gözünde yabancı olması, tutumlarını tam olarak kestirememeleri ve kültür farklılığının olması gibi sebeplerden kaynaklı olarak halkın korku duyduğu yer bulmuştur.

Düşük Ücretle İş Gücü

Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye gelmesi ile birlikte halkın bir başka yaşadığı sorun düşük ücret ile iş gücü olarak haberlere yansımıştır. Suriyelilerin daha az gündelik ile çalışmalarının istihdamı etkilediği ve bu durumun rekabeti düşürerek iş gücünün ucuzlamasına neden olduğu haberlerde yer almıştır.

Yapılan analizde birçok Suriyelinin işverenler tarafından düşük ücretle ve sigortasız olarak çalıştırıldıkları anlaşılmaktadır. Bu noktada yerel halkın iş gücü ile ilgili olarak bazı fırsatların ellerinden alındığını düşündükleri araştırmalara ve haberlere yansımıştır: “*Yerel halkın, iş fırsatlarının ellerinden alındığına inandığı ifade edilen raporda (USAK) yer almıştır.*”

Bunun yanında bazı Suriyeli sığınmacıların iş yeri açtıkları ve haksız rekabet yaratarak daha ucuz malları sattıkları, sınır ötesinden çeşitli yollarla getirdikleri malların satımı ile piyasada dengesizlik yarattıkları, bu durumun esnaf ile Suriyeliler arasında çatışmalara neden olduğu haberlere yansımıştır.

Sosyal ve Görsel Medya

Günümüz teknolojisindeki gelişmelere paralel olarak kişisel ve toplu iletişim araçlarında da gelişmeler yaşanmış. İnternet gibi bilginin kü-

reselleşmesini sağlayan sanal ortamların iletişimde daha fazla kullanıldığı bilinmektedir. Her geçen gün sosyal medya hesaplarının artması ve toplum üzerindeki etkisinin giderek daha fazla olması çeşitli örgütlenmelerin ve fikir platformlarının bu ağlar üzerinden kurulmasına neden olabilmektedir.

Bireylerin sınırları belirlenmiş bir sistem içinde halka yarı/açık profil oluşturmasına, bağlantıda olduğu diğer kullanıcıların listesini açıkça vermesine, bu diğer kullanıcıların sistemdeki listelenmiş bağlantılarını görmesine ve aralarında gezmenize izin veren web tabanlı hizmetlerin tümüne 'sosyal ağlar' denilmektedir (Büyüksener, 2009).

Sosyal medya için dünya çapında rakamsal bir değerlendirme yapıldığında şöyle bir tabloyla karşılaşılmaktadır:

- Dünya üzerinde her üç kişiden ikisi sosyal ağları ziyaret etmektedir.
- Her gün Facebook üzerinde 8 milyar dakika geçirilmekte ve 285 milyon adet içerik paylaşımı yapılmaktadır.
- İnternet kullanıcılarının sadece %65,1'i e-posta kullanmakta, sosyal ağları kullananlar ise %68'dir.
- Türkiye, Avrupa'nın internette en çok zaman geçiren ülkesidir (aktaran Bat ve Vural:2010).

Suriyeli sığınmacılar ile ilgili olarak basında çıkan haberler tepki toplayabildiği gibi haberlere yapılan yorumlarda da halkın tepkisi görülebilmektedir.

23 Eylül 2014 tarihinde Hürriyet'in internet sayfasında yer alan "Suriyeli sayısı 1,5 milyonu geçti." başlıklı haber ve söz konusu haber üzerine yapılan kullanıcı yorumları ülkemizde geçtiğimiz yıl gündeme gelen Suriyeli göçmen kabulüne bakış açısını ortaya koymaktadır (hurriyet.com.tr, 2015). Söz konusu habere yapılan 54 yorumun 45'i olumsuz ifadeler -göçmenlere ve göçmenlerin ilticasına izin veren hükümete yönelik nefret söylemi- içerirken; sadece 9 kullanıcı habere insan hakları çerçevesinde bakmıştır (Vardal,2010).

Kara'nın 2011 yılında yaptığı 'Görsel Medyanın Aile Üyeleri Üzerindeki Etkisi Üzerine Bir Araştırma'da "Medya toplum üzerinde bir güçtür." ifadesi sorulduğunda katılımcıların %85,6'sı katılıyorum, %14,94'ü katılmıyorum cevabı vermiştir. Erkek katılımcıların %93,57'si medyanın toplum üzerinde büyük bir güç olduğunu düşünürken bu düşüncede olmayan erkek katılımcı oranı %6,43 olarak gerçekleşmiştir. Kadın bazında baktığımızda ise % 73,82'si ifadeye katıldığını söylerken, %26,18'lik kısmı ifadeye katılmadığını belirtmiştir.

Yapılan haber analizlerinde birçok tepkinin başlangıcında sosyal medya üzerinden toplulukların örgütlenişinin yönlendirici olduğu görülmüştür. Topluluklar Suriyeli sığınmacılar ile ilgili tepkilerini sosyal medyada dile getirdikten sonra aynı fikir birliği ile hareket eden halk bu tepkilerini fiili olarak da göstermek için organize oldukları yerlerde eylem yapabilmektedirler.

Bu araştırmada da sosyal medya unsurunun en çok tepki kodlaması ile birlikte kullanıldığını görmek mümkündür. Analiz edilen haberlere göre sosyal medyadan organize olan toplulukların gruplar halinde eylemler yaptıkları anlaşılmaktadır. Genelde Suriyeli sığınmacıların geri dönmelerini isteyen grupların yine bahse konu sosyal ağlar üzerinden organize olarak sokaklarda eylem yaptıkları söylenebilir. Buna benzer sosyal ağlarda genel olarak eylemlerin ne zaman ve nerede gerçekleşeceği konusunda da bilgi verilmektedir.

Şehirler

Suriyeli sığınmacıların özellikle sınır illerinde kaldıklarına daha önce de değinilmişti. Bu bölümde Suriyeli sığınmacıların iller bazında durumları ele alınacaktır. Bu illerin belirlenmesinde Suriyeli sığınmacıların halk ile yaşadıkları olay sıklığı dikkate alınmıştır. Söz konusu illerde meydana gelen olaylar ve halk tepkileri kapsamında ortaya çıkan durum analiz edilmeye çalışılmıştır.

Konya, Adana, İstanbul, Kahramanmaraş, Hatay ve Gaziantep illerinin en çok Suriyeli sığınmacılarla ilgili halk bazında tepki olaylarının meydana geldiği iller olduğu yapılan analizden anlaşılmaktadır.

Suriyeli sığınmacı ağırlayan sınır şehirlerinin demografik yapısı, ekonomik durumu, kültürü, siyasi ortamı farklılık göstermektedir. Buna bağlı olarak her şehirde yaşanan etkiler farklı şekil ve boyutta ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla genel sınıflandırmaya karşın her şehrin kendine özgü durumunun olduğunu söylemek mümkündür (OR-SAM, 2015).

Günlük Yaşama Etkiler

Suriyeli sığınmacıların illere dağılması ile halkın günlük rutinine ve yaşam koşullarına da yansımıştır. Bu etkiler, yansıyan haberlere göre, 'illegal çalışma', 'şikâyet', 'kira artışı' başlıkları altında incelenmiştir.

İllegal Çalışma

Suriyeli sığınmacıların günlük yaşama dâhil olması ile birlikte çalışma yaşamına da girdikleri daha öncede belirtilmişti. Haberlerde geçimlerini sağlamak amacı ile kayıtsız ve sosyal güvencesiz olarak çalışan Suriyelilerin iş piyasasını düşürdüğü, düşük iş gücü ile sektörde dengesizlikler ortaya çıkardığı bir gerçek olarak sunulmuştur. Ayrıca yine haberlerde bunun yanında Suriyelilerin sadece çalışmakla kalmayıp iş yeri de açtığı ifade edilmiştir.

12.01.2014 tarihli bir haberde AFAD Başkanı Fuat Oktay'ın konuşmasına yer verilmiş ve değerlendirme şu şekilde kaydedilmiştir: "Özellikle küçük işletmelerde kaçak işçi çalıştırmak (İLW) yaygınlaşmaktadır. Küçük Suriyeli çalıştıran ve çalıştırmayan firmalar arasında haksız rekabet ortaya çıkmaktadır."

Yapılan haber analizinde özellikle sınır illerinde enflasyon oranlarının arttığına dair ibareler ile kaçak işçi çalıştırmamanın halk üzerinde olumsuz etkilerinin olduğu vurgusu ön plana çıkmaktadır. Haberlerde özellikle küçük işletmelerin kaçak işçi çalıştırdıkları belirtilirken, bu durumun yerel halkı olumsuz olarak etkilediği değerlendirilmektedir.

Şikâyet

Suriyeli sığınmacılar ile ilgili olarak yapılan haberlerde halk bazı şikâyetleri dile getirmektedir. Analiz yapılan haberlerde halkın bunu hem

sözlü olarak hem de yazılı olarak devletin ilgili birimlerine ilettikleri belirtilmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Dilekçe Komisyonu'na bu konu ile ilgili dilekçelerin gittiği, dilekçelerde illerdeki nüfus yoğunluğunun yirmi yıl sonraki tahmin edilen sayılara ulaştığı, bu tür durumların halk üzerinde olumsuz etki bıraktığı dile getirilmiştir. Ayrıca haberlerde Suriyeli sığınmacıların özellikle park ve buna benzer açık yerlerde konaklamalarının halkın bu alanları kullanmasını etkilediği ve halkın bu durumdan muzdarip olduğu dile getirilmektedir.

Kira Artışı

Özellikle birçok haberde yer alan fiyatlarda artış yaşanma sorununun en fazla yaşandığı birim kira birimidir. Kamplarda kalmayan ya da kamplarda yeterli kotanın bulunmaması sebebi ile illerde serbest ikaamet eden Suriyeli sığınmacıların kalacak yer arayışları illerdeki kira oranlarının artmasına neden olmuştur. Suriyeli sığınmacıların kentlere yerleşmesi ile evrak fiyatlarının yükseldiği, yükselme oranlarının %70 arttığı, kentteki memur ve işçilerin ev bulmak da zorlandıkları da haberlerde ele alınan konulardan olmuştur.

Suriyelilerle Yaşanan Sorunlar

Her ne kadar Suriyeli sığınmacılarla ilgili genel olarak sorunlara değinilmiş olsa da bu başlık altında halk tarafından haberlere yansıyan şekliyle daha net olarak sorunlar odağında yer alan sorunlar ayrı olarak ele alınmıştır. Günlük yaşamda da görülebilecek bu durumlar halk tarafından genelde Suriyeli sığınmacılar için yapılan tanımlama ve durumları yansıtmaktadır.

Dert

Haberlere demeç veren vatandaşlar genel olarak Suriyeli sığınmacılar ile ilgili olarak dert kavramını kullanmıştır. Suriyeli sığınmacıların her türlü sosyal sorunlarıyla birlikte dert olduğu görüşü haberlere yansıyan söylemlerdendir.

Yanlış Davranışlar

Haberlere yansıyan Suriyeli sığınmacıların kültür farklılıklarından kaynaklanan toplum içerisindeki yanlış davranışlarıdır. Bu tür davranışların başında cinsiyet ayrımcılığı ya da karşı cinsi rahatsız edici tutum ve davranışlar gelmektedir. Bu bağlamda haberlerde halkın hem güvenlik zafiyeti hem de refah açısından endişe duyabildiği vurgulanmıştır.

Yüksek Sesle Konuşma

Normal olarak görünse de yapılan haber analizlerinde halk ile Suriyeli sığınmacılar arasında çıkan anlaşmazlıkların başlangıç sebeplerinden biri Suriyelilerin rahatsız edici düzeyde yüksek sesle konuştuğu iddiasıdır. Haberlerde evlerde kalabalık olarak ya da birden fazla aile olarak yaşayan Suriyeli sığınmacıların ses düzeylerinin yüksek olmasının mahalle bazında rahatsızlıklara neden olduğu ve bu rahatsızlıktan kaynaklı olarak halk ile sığınmacılar arasında gerilimler yaşandığı görülmektedir.

Yapılan analizde ve haberlere yansıyan halk söylemlerinde yüksek sesle konuşmaları konularında uyarıların Suriyeliler tarafından dikkate alınmadığı ya da dil farklılığından dolayı bu durumun onlara anlatılmadığı vurgusu ön plana çıkmaktadır.

Kültürel Farklılık

Kültür farklılığı, yerel halk tarafından dile getirilen ve haberlere yansıyan bir diğer önemli unsurdur. Suriyeli sığınmacıların kendilerinden farklı şekilde yaşadıklarını haber röportajlarında belirten halk, kültür uyuşması yönünden sıkıntı çektiklerini dile getirmişlerdir. Yüksek sesle konuşma durumu da kültür farklılığından kaynaklanabilmektedir.

Kültürel farklılık algısı ile ilgili olarak irdeleme yapılması gereken en önemli unsurlardan birisi kültürel uyumdur. Kültürel uyum, gelenekler, normlar ve özel kültürel uygulamalardan kişisel olarak etkilenme ve bu unsurlarla aktif olarak etkileşimde olma derecesidir. Araştır-

malarda kültürel uyuma etki eden faktörler belirlenmiş olup bunlar topluma dâhil olma, aktiviteler, dil, başka kültüre olan hislerdir.

Topluma dâhil olma; kişisel olarak, sosyal bağlantılar kurma, arkadaş edinme, karşı cinsle olan ilişkiler ve evlilikler gibi kültürel oluşumlarla sağlanır. Topluma dâhil olma sosyal uyumun en büyük göstergelerinden biridir ve bu durum çocuk ve yaşlı göçmenler içinde geçerlidir.

Aktiviteler ise aktivitelerin ve diğer kültürün uygulamalarının bir parçası olmanın, kültürel uyumun önemli bir noktası olduğu vurgulanmaktadır. Bu tür aktivitelere ulusal kutlamalara, geçişlere, eğlence ve boş zaman aktiviteleri örnek olarak verilebilir. Örneğin Birman ve Tyler (1994) Amerika'da yaşayan Rus Yahudi kadın sığınmacıların, Rus Yahudilerin düzenlemiş olduğu aktivitelere (sinagog ayinleri, Rus müzikleri dinleme vb.) katılım sağlamalarının, kendilerini Amerika toplumu tarafından daha da yabancılaştırılmış hissetmelerine yol açtığını tespit etmişlerdir.

Dil konusu da kültürel uyumda önemli bir unsur olarak gözlemlenmiştir. Örneğin, Olmedo ve Padilla (1978) Latinler üzerindeki bir tartışmada, dil konusunun kültürel uyumda önemli bir rolü olduğunu savunmuşlardır. Bu durum tipik olarak, konuşulan ve yazılan dilin uygunluğu olduğu kadar hangi sosyal statülerde kullanıldığına göre de değişmektedir.

Diğer ana unsurlardan birisi de bireyin başka bir kültüre olan hisleridir. Kişi, ev sahibi ve yerli kültürlere kişisel olarak davranışlar sergileyebilir. Bu davranışlar, pozitif (gurur, tatmin) olacağı gibi olumsuz (utanma, hayal kırıklığı, kritik) da olabilir (Tsai & Chentsova-Dutton, 1997).

Yukarıda bahsedilen bilgiler ışığında birçok aşamada kültürel farklılık yaşayan sığınmacıların, kültürel uyum sürelerinin belli bir zaman aralığında gerçekleşeceği düşünülebilir. Burada Suriyeli sığınmacıların da yukarıda bahsedilen sebeplerden dolayı kültürel farklılıklarının olduğunu söylemek mümkündür. Burada öne çıkan durum kültürel farklılığın beraberinde getirdiği uyum ve entegrasyon sorunlarıdır.

Uyum ve Entegrasyon

Uyum ve entegrasyon olguları haberlerde geçen önemli kodlamalardandır. Yazılı basına demeç veren ve tepkilerini göstermek isteyen halkın uyum ve entegrasyon gibi kelimeleri kullanmaları, Suriyeli sığınmacılar için acil uyum programının bilincinde olduklarını göstermektedir.

Bu bağlamda günlük hayatta özellikle Suriyeli sığınmacılar açısından toplumsal uyum süreçlerinde yaşanan zorluklar kolayca gözlemlenebilmektedir. Farklı bir kültürün, dilin ve yaşayış biçiminin insanları ile uyuşmakta sorunlar yaşanmakta, yer yer toplumsal gerginliklere varan tartışmalar, kavgalar ve adli vakalar görülmektedir. Çağaptay'a göre, Suriyeli sığınmacılar özellikle sınır illerindeki etnik ve mezhepsel dağılımları da önemli ölçüde değiştirmiştir (Demir, 2015).

Ager ve Strang'ın 2004 yılında yapmış oldukları Pollokshaws ve Islington'da bulunan toplumlarda sığınmacıların uyumu ile ilgili nitel araştırmada beş temel faktörün uyum ve entegrasyonu etkilediğini tespit etmişlerdir:

- Diğer insanların tehditlerine karşı güvenli hissetme,
- Hoşgörü,
- Hoş karşılama ve arkadaşlık,
- Ait hissetme ve kendini toplumun bir parçası olarak görme hissi,
- Arkadaş edinmek.

Suriyeli sığınmacılar ile ilgili basına yansıyan haberlerde entegrasyon ve uyum sürecinin daha iyi yönlendirilmesi durumunda uzun vadede çok kültürlülüğe geçişin sağlanmasının daha kolay olacağı yönünde ibareler yer almaktadır. Suriyeli sığınmacılarında uygun politikalar izlenerek topluma uyum sağlamalarının öncelikler arasına alınması gerektiği vurgulanmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye gelmeleri dolayısı ile misafir olarak görüldükleri ancak kalışlarının süreklilik arz edeceği ve bazı sosyal sorunlara neden olmaları dolayısı ile yerli halk ile aralarındaki iletişimlerde kopukluklar ya da olumsuzluklar olduğu basına yansımaktadır. Gündem meselesi olarak ülke medyasında da sıklıkla yer alan Suriye'nin durumu ve iç karışıklıklar dolayısı ile ülkelerinden Türkiye'ye gelen sığınmacıların durumu günlük yaşamda da hissedilmeye başlanmıştır.

Analizi yapılan haberlerde Suriyeli sığınmacılara tanınan hakların fazla olduğunu düşünen yerli halk, günlük yaşam aktivitelerini de yerine getirememenin verdiği rahatsızlıkları dile getirmektedir. Söz konusu iletişim eksiklikleri ve halk ile Suriyeli sığınmacılar arasında meydana gelen gerginliklerin basına yansımalarının Suriyeli sığınmacılara yönelik ön yargıların oluşması, bu ön yargıların ve gerilimlerin düzeyinin artması ve ahlaki paniğin ortaya çıkması şeklindeki riskleri beraberinde taşıdığı söylenebilir. Analizlerden de görüldüğü gibi halk, haberlerin çıkması üzerine sosyal medya üzerinden örgütlenip tepki gösterileri ve hatta çeşitli saldırılar yapabilmektedir.

Ahlaki panik, toplumdaki ortak değerler tehdit edildiğinde, gösterilen toplumsal ve politik tepki durumudur. Bu tepki, kurulu değerler düzenine tehlike yöneltilmesinden doğan kaygıya ve korkuya işaretir. Sosyal ağlarda ahlaki panik örnekleri gündem oluşturan ve gündeme karşı koyan taraflar yaratmaktadır. Örneğin, basında milliyetçilik üzerinden yaratılan ahlaki panik sonucu oluşan tepkiler Facebook gibi sosyal ağlarda yeni bir örgütlenme şekli oluşturmuştur. 'TC' kodlamasıyla oluşturulan tepki hem ahlaki panik tepkisine hem de yeni bir mücadele şekline dönüşmüştür (Şenol,2014). Aynı sosyal ağlar incelendiğinde Suriyeli sığınmacıların lehinde ve aleyhinde olan grupların olduğunu görmek mümkündür. Bu bağlamda çağımızda büyük etkisi olan sosyal medyanın etkisini azaltıcı kamu spotlarının geliştirilmesi; kamu spotlarının ya da bilinçlendirici ilanların basın ve yayın organ-

ları ile yayınlanması gerekmektedir. Bu şekilde oluşacak olan ahlaki paniğin ya da toplumsal ön yargının önüne geçilmesi sağlanabilir.

Bir diğer ele alınması gereken konu ise iş piyasasına erişim konusudur. Bulgularda da görüldüğü gibi çocuk işçi çalıştırma suçu, yasal olmayan şekillerde çalışma, kaçak iş kurma ve rekabete olumsuz etki gibi olumsuz durumlar söz konusudur. Bu durumla ilgili olarak Suriyeli sığınmacıların iş piyasasına erişimleri ile ilgili yasal düzenlemenin yetkili makamlarca yapılarak, sosyal güvenceleri ve piyasa düzeyinde kazanç elde etmeleri sağlanmalıdır. Ayrıca kazanç elde eden Suriyeli sığınmacıların almış oldukları destek fonları denetlenerek denge politikası izlenmelidir. Çalıştırılan çocuklarla ilgili olarak uygulamalar her ne kadar genel hükümlere göre adli işlem görse de konu ile ilgili olarak ilgili Bakanlıklarca makro düzeyde müdahale planlarının hazırlanması gerektiği esastır.

Özellikle kişisel bazda başlayan daha sonra mahalle tepkisi ile büyüyen tepkilerin yazılı basında yer aldığını görmek mümkündür. Sığınmacıların tipik bir özellik olarak hep bir arada kaldıkları, sosyal bağlantılarının olması nedeni ile kalabalık şekilde aynı evlerde kalabildiklerine de daha önceden değinilmişti. Bu bağlamda Suriyeli sığınmacıların yaşadıkları mahallelerin belirlenmesi yapılarak yaşayan yerel halk ile Suriyeli sığınmacıların ilişkilerini geliştirici uygulamalar yapılmalıdır. Yapılan analizde yerel halk ile Suriyeli sığınmacılar arasında kültür farklılığı ve birbirlerini tanımamalarından kaynaklanan sıkıntılardan söz edilebilmektedir. Mahalle bazında başlayan tepkiler daha da büyüyebilmekte ve saldırılara dönüşebilmektedir. Bundan dolayı bu tür olayların önüne geçilmesi için çalışmaların yapılması gerekmektedir.

Haberlerde günlük yaşam alanlarının Suriyeli sığınmacılar tarafından kullanılmasının da halk tarafından dile getirilen bir diğer sorun olduğu görülebilmektedir. Bu kapsamda park alanlarının Suriyeli sığınmacılar tarafından konaklama yerleri olarak kullanılması hem halkın bu alanları kullanamaması hem de görünüş olarak olumsuz ihtiva yarattığı gerekçesi ile halk tarafından olumsuz karşılanan bir durum olarak haberlere yansımıştır. Bazı mahalle sakinlerinin haberlere ver-

dikleri demeçlerde mahalledeki parkların ve yeşil alanların kullanılmaz ve güvensiz bir hâl aldığı vurgusu öne çıkmaktadır. Bu sebepten dolayı belediye ya da AFAD çalışanlarının sokakta kalan Suriyeli sığınmacıları geçici yerleşim yerlerine yani diğer adı ile sığınmacı çadır kentlerine sevk etmeleri gerekmektedir. Her ne kadar bu durum yetkili makamlarca yerine getirilmeye çalışılsa da Suriyeli sığınmacıların bu yerleşim yerlerinde kalmak istemediği ve genelde serbest ikamette kalmak istedikleri gözlemlenmektedir. Bu durumda ayrı bir araştırma konusunu ihtiva etmektedir. Bu bağlamda yapılacak çalışma ile Suriyeli sığınmacıların geçici barınma merkezlerinde neden kalmadıklarının araştırılması ve bunlara yönelik çözüm önerilerinin getirilmesi gerekmektedir.

Suç unsuru olarak, Suriyeli sığınmacıların adli olaylara karışması da halkın önyargısını arttırıcı etkenlerdendir. Haberlerden edinilen bilgiler ışığında suç işleyen Suriyeli sığınmacılara karşı endişe ve öfke tepkilerini görmek mümkün olabilmektedir. Bunlardan yakın zamanda Gaziantep ilinde meydana gelen ve ev sahibini bıçaklayarak öldüren Suriyeli sığınmacı olayı örnek olarak gösterilebilir. Olayın basına yansması ile Gaziantep ilinde oturan halk büyük bir tepki vermiş, olayda birçok Suriyeli sığınmacıya saldırı gerçekleşmiş ve Suriye plakalı araca zarar verilmiştir. Bu bağlamda basında yer alan özellikle Suriyeli sığınmacıların karıştıkları suç olayları geniş yankı uyandırabilmektedir.

Dil bilmeyen ya da iş bulamayan Suriyeli sığınmacıların bir diğer geçim kaynağı dilencilik olmuştur. Hem bu çalışmada hem de sıklıkla günlük hayatta görülen Suriyeli sığınmacıların dilenmesi durumu halk tarafından olumsuz karşılanmakta ve rahatsız edici olarak görülmektedir. Yazılı basına yansıyan haberlerde de dilencilik vakalarına çok rastlanıldığı görülmekte ve halk tarafından otoritelerden bu konu ile ilgili çözüm bulunması istenilmektedir. Yakın zamanda dilencilik suçu ile ilgili olarak yapılan uygulamalarda dilenen Suriyeli sığınmacıların kolluk kuvvetleri marifeti ile toplanarak geçici barınma merkezlerine sevk edilmesi ile ilgili uygulamaların başlamasına rağmen hala dilenen Suriyelileri görmek mümkündür. Dilencilik yapan Suriyeli

sığınmacılar için ayrı projeler geliştirilmesi ve bu konu üzerinde özel olarak politikalar geliştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca bunun yanında dilenmeye ya da fuhuş yapmaya zorlanan Suriyeli kadın sığınmacılar ile ilgili olarak gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir.

Halk ve Suriyeli sığınmacılar arasında en çok olayların yaşandığı illerin sınır iller olduğunu söylemek mümkündür. Bulgularda da değinildiği gibi Suriyeli sığınmacıların ülkelerindeki karışıklıklardan dolayı ülkemize gelmesi ile birlikte yoğun şekilde sınır illerinde bulunan geçici barınma merkezlerinde ya da serbest ikamette kaldıkları söylenebilir. Özellikle Gaziantep, Kilis, Mardin, Şanlıurfa illerinde yoğunluk olduğunu; Şanlıurfa ilinde Suriyeli sığınmacıların çoğunun geçici barınma merkezlerinde kaldığını ve diğer büyük bir bölüm Suriyelilerin ise akrabalarının yanında ikamet ettiğini söylemek mümkündür. Sanayi ve il şartları açısından gelişmiş olan Gaziantep'in iş fırsatı açısından zengin olması ve konum olarak sınıra yakın olması Suriyeli sığınmacıların bu ile yoğun olarak gelmelerine neden olmuştur. Araştırmada da en çok tepki ve olayların yaşandığı il Gaziantep olarak tespit edilmiştir. Hem ekonomik hem de etnik dağılım olarak değişimler yaşayan bu illerdeki sosyal sorunların tespit edilerek il bazında yönetim stratejilerinin oluşturulması ihtiyacı doğmuştur. Bu illerin sorunlarının tespitinin yapılarak bir an önce çözüm önerileri getirilmelidir.

Yukarıda anılan illerdeki bir diğer problem ise kira artışlarının yaşanmasıdır. Suriyeli sığınmacıların hayata dâhil olmaları dolayısı ile barınma ihtiyacı da önemli bir yere sahip olmuştur. Bu bakımdan illerde serbest ikamette olan Suriyeli sığınmacıların barınak bulma ya da ev bulma konusunda sıkıntılar çektiği anlaşılmaktadır. Ev bulma durumu ve nüfusun da artması ile ev kiralari ciddi şekilde yükselişe geçmiştir. Bu durum ev bulamayan Suriyeli sığınmacıların kamuya açık alanlarda kalmalarına ya da tekrar geçici barınma merkezlerine gitmelerine; geçici barınma merkezine gitmek istemeyen Suriyeli sığınmacıların ev bulmak istemeleri de kira garantisinin olmaması dolayısı ile ev bulamamalarına ya da ev sahiplerinin yüksek meblağlarda kira bedel talep etmelerine neden olmaktadır. Kira artış durumu sadece Suriyeli sığın-

macıları etkilemekle kalmayıp aynı zamanda yerel halkın da ev bulmasını güçleştirebilmektedir. Bu da yerel halkın Suriyeli sığınmacılara olumsuz olarak bakmalarına neden olabilmektedir. Şöyle ki bazı illerde ev kiralarının artması ile illerde yaşayan memur ve işçi kesiminin ev merkezde ev bulma şansı azalmaya başlamıştır. Bu durumda şikâyetle karşılanan başka bir durumdur. Özellikle emlak artışlarındaki oranlara dikkat edilerek, düzenlemelere gidilmesi gerekmektedir.

Suriyeli sığınmacıların sınıra kadar getirdikleri ve daha sonra Bakanlık kararı ile Türkiye sınırlarından içeri alınan araçları halkın tepkisi dolayısı ile açık hedef haline gelebilmektedir. Özellikle plakalarından Suriye menşeli olduğu anlaşılan araçlara toplu yürüyüşlerde, tepkilerde ya da protestolarda zarar verildiği yazılı basına yansıyan haberlerden anlaşılmaktadır. Suriyeli sığınmacıların araçlarına yönelik çalışmaların olduğu her ne kadar bilinse de burada tedbir amaçlı yapılması gereken öncelikli durum plaka değişimi ya da araçların başka şekilde değerlendirilerek trafikte dolaşmalarının rahatlatılmasıdır.

Sosyal patlamanın tanımlanmasına bulgular ve yorum kısmında değinilmişti. Bu durum halk tarafından gösterilen tepkinin ileriki aşaması olacağı değerlendirilmektedir. 2011 yılından beri Türkiye’de kalan ya da daha sonrasında gelen Suriyeli sığınmacılara din bağı, komşu ülke ya da savaş mağduru olarak ‘misafir’ gözü ile bakan halkın yapılan haber analizinde daha sonra bu durumun uzaması ve günlük hayata dâhil olarak kalıcı olduklarını düşünmeleri üzerine farklı tepkiler göstermeye başladığı gözlenmiştir. Bu durum Suriyeli sığınmacılar ile halk arasında ortaya çıkan gerginliklere neden teşkil etmiştir. Bu bağlamda yaşanan gerginliklerin sonucunda halk bünyesinde toplu hareketler meydana gelebileceği, genel bazda eylem ve gösteriler gerçekleştirileceğine yönelik risk unsurları haberlerde yer bulmaktadır. Bazı kesimlerce, sağlanan hak ve hizmetlere Suriyeli sığınmacıların daha kolay ulaştıkları yönünde haberlere yansıyan düşünceler ile meydana gelen olaylar olası tepki sürecini başlatabilecek ve sosyal patlamaya neden olabilecek risk unsurları olarak göz önüne alınmalıdır.

Kültürel farklılıklar, yaşanan gerginliklerin ve olayların bir diğer boyutudur. Kültür çeşitliliğinin bir araya gelmesi toplumda kabullenme-

yen bazı davranışların da görülebilmesine ve arada çatışma çıkmasına sebep olabilmektedir. Örneğin haberlerdeki mahalle bazında başlayan tartışmaların birçoğunun temelinde Suriyeli sığınmacıların bir hanede birden fazla aile ile kalması, geç saatlere kadar uyumamaları ve yüksek sesle konuşmaları vardır. Yüksek sesle konuşmaları kültürel alışkanlıkları olması nedeni ile onlara normal gelen bir davranış Türk halkına göre rahatsız edici gelebilmektedir. Bu kapsamda uyum sürecinde kültürel farklılığın birbirini tanıma, karşılıklı saygı, norm ve kurallara riayet ile diyalog ve hoşgörü temelinde şekillendirilecek karşılıklı bir uyum politikası ve uygulamaları ile bir zenginliğe dönüştürülebilmesi Suriyeli sığınmacıların günlük hayata katılımını sağlayacaktır.

Uyum konusu burada ele alınması gereken en önemli konulardan birisidir. Bu bağlamda iki kültürün de birbirine tanıtılması için gerekli spotların ve aktivitelerin yapılması gerekmektedir. Bu durumun hemen gerçekleşmeyeceği ve zaman alacağı anlatılmalıdır. Ayrıca uyum süreci ile ilgili olarak dil eğitimi verilmesi öncelikler arasında değerlendirilmelidir.

Kaynakça

- Ager, A. & Strang, A. (2004), *The Experience of Integration: a qualitative study of refugee integration in the local communities of Pollokshaws and Islington*, Home Office Online Report 55/04
- Avşar, Z.(2012),Çocuk İşçiliği ve Çocuk İşçiliği Mücadele Stratejileri, *Sosyal Güvenlik Dergisi*, Sayı: 2012/1, 9-39.
- Bat, M., .& Vural, Z. B.A. (2010), Yeni Bir İletişim Ortamı Olarak Sosyal Medya: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesine Yönelik Bir Araştırma, *Journal of Yasar University*, 20(5), 3348-3382.
- Büyüksenar, E.(2009), Türkiye’de Sosyal Ağların Yeri ve Sosyal Medyaya Bakış, *XIV. Türkiye’de İnternet Konferansı Bildirileri 12-13 Aralık 2009* Bilgi Üniversitesi, İstanbul.
- Çıldan, C., Ertemizi M., Tumuçin, H. K., Küçük, E. & Albayrak, D. (2015), *Sosyal Medyanın Politik Katılım ve Hareketlerdeki Rolü*, Akademik Bilişim 2012 Konferansı, Uşak, 1 February 2012.

- Demir, Ö. O. (2015), Göç Politikaları, Toplumsal Kaygılar ve Suriyeli Mülteciler, *Global Politika ve Strateji*, 14-15.
- Erdoğan, M.(2014), *Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum Araştırması*, Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi Raporu, Ankara.
- Ergil, D. (1999), Avrupa'da Yaygınlaşan Yabancı Düşmanlığı Üzerine Düşünceler, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Sayı:37(3), 153-157.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2013), *Göç Raporu*, Yayın No:32
- Kara, T. (2011), *Görsel Medyanın Aile Bireyleri Üzerindeki Etkisi Üzerine Bir Araştırma*, TÜİK Uzmanlık Tezi T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu.
- Khawaja, N. G., White, K. M., Schweitzer, R., & Greenslade, J. H. (2008), Difficulties and coping strategies of Sudanese refugees: a qualitative approach. *Transcultural Psychiatry*, 45(3), 489-512.
- Ortadoğu Stratejik Araştırma Merkezi (2014), *Suriye'ye Komşu Ülkelerde Mültecilerin Durumu: Bulgular, Sonuçlar ve Öneriler*, Orsam Rapor No: 189.
- Özdoğan, N., Sayiner, D., Köşgeroğlu, N.& Örsa, Ö. (2004), *Kadın ve Fuhuş Olgusu*, Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Taylor, J. E. (2008), *International Migration and Economic Development* Population Division, Department of Economic and Social Affairs, United Nations Secretary at, Turin, Italy, 28-30 June 2006.
- Tokan Ş. F.(2014),Sosyal Medyadaki Ahlaki Panik Tepkisi: Facebook'taki "T.C." Örgütlenmesi, *Global Media Journal: Tr Edition* 4 (8), 277-304.
- Tsai, J. & Chentsova-Dutton, Y.E. (2002), "Models of cultural orientation: Differences between American-born and overseas-born Asians." Asian American mental health: Assessment theories and methods . Ed. K.
- Vardal, Z.B. (2015), Nefret Söylemi ve Yeni Medya, *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*. 2(1), 132-156.
- Zengin, H. S. (2004), *Siyasi İktidar ve 'Toplumsal Hoşnutsuzluk': 2000'li Yıllarda Türkiye'de 'Sosyal Patlama' Söylemi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2016), *Göç İstatistikleri*, http://www.goc.gov.tr/İcerik3/Gecici-Koruma_363_378_4713.
- <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/27257130.asp>, 21.01.2015